

VILKMERGĖS KULTŪROS LOPŠYS

Metų sukaktys

Sukanka 10 metų, kai 2010 m. spalio 27 d. Šiluvoje, Raseinių rajone, mirė Eduardas Simaška (gimė 1909 m. liepos 22 d. Pasusienio kaime, Anykščių rajone), kunigas monsinjoras, prelatas, teologas, tremtinys. 1941–1945 m. buvo Ukmergės valstybinės gimnazijos tikybos dėstytojas ir kapelionas. 1942–1945 m. – Šalkavos koplyčios kuratas. 1977–1986 m. – Lietuvos bažnyčios klebonas. Palaidotas Šiluvos bazilikos šventoriuje.

Sukanka 120 metų, kai 1900 m. spalio 29 d. Belazariškių kaime, Siesikų valsčiuje, Ukmergės apskrityje gimė Pranas Baleniūnas, muziejininkas, skulptorius-restauratorius, lietuvių antinacinio pogrindžio narys, tremtinys. Taip pat sukanka 55 metai, kai 1965 m. sausio 15 d. Vorkutoje P. Baleniūnas mirė.

Sukanka 85 metai, kai Slabados kaime, Ukmergės rajone, gimė Albina Katinaitė-Navickienė (1935 m. spalio 30 d.), kraštotyrininkė, Tėviškės pažinimo draugijos narė. Išleido kraštotyros pobūdžio leidinius: „Lyduokiai 1499–1999“ (1999, kartu su P. Katinaitė), „Kolūkinio kaimo žaidžos: pirmųjų kolūkiečių prisiminimai“ (2008), „Lyduokių dvaras“ (2013).

Sukanka 70 metų, kai 1950 m. spalio 30 d. mirė Boleslovas Dirmantas (gimė 1882 m. rugsėjo 12 d. Raseiniuose), advokatas, švietėjas, visuomenės ir politikos veikėjas, Ukmergės apskrities savivaldos organizatorius, pirmasis miesto burmistras. 1944 m. emigravo į Vokietiją. Ten mirė ir buvo palaidotas.

Ukmergės Vlodo Šlaito viešosios bibliotekos inf.

„Katino Murklio“ teatras pakvietė „Šilo“ progimnazijos trečiųjų klasių mokinius, žaidžiant teatrą, susipažinti su lietuvių liaudies pasakomis. Klasės dalyvavo skirtingose edukacijose ir susipažino su skirtingais teatro žanrais.

Skaistė VASILIAUSKAITĖ-DANČENKVIENĖ

Vieni vaikai sužinojo apie stalo teatrą ir kaip pasakų personažai gali virsti lėlėmis, o pasaka – mažu spektakliu. Kiti – kas yra miriorama ir kaip ją naudojant galima sukurti ir įgarsinti „filmą“.

Mokiniai dalijosi patirtimi, kokias pasakas ir personažus jie žino, kokie personažai gyvena lietuvių liaudies gyvulinėse pasakose, kartu skaitė lietuvių liaudies pasaką ir įgarsino skirtingus gyvūnus.

Gaminę lėles vaikai, kiekvienas sukūrė po lėlę. Edukacijos metus jie sužinojo, kad bet kokį pasakos personažą nesudėtinga paversti lėle iš namuose turimų priemonių – kartono, tūtelių, spalvotų medžiagų atraižėlių, sagučių, karoliukų, siūlų. Tad paprasti lietuviškų pasakų siužetai gali tapti

Tarp Japonijos ir Lietuvos menininkų darbų – ir ukmergiškio kūryba

Įprasminant japonų diplomato Čiunės Sugiharos atminimą, Vilniaus rotušėje atidaryta Pasaulio taikos meno paroda.

2020-ieji Lietuvoje paskelbti Čiunės Sugiharos metais.

Šis Japonijos diplomatas, konsulinis pareigūnas, 1939–1940 m. rezidavo Kaune kaip Japonijos imperijos vicekonsulas. Antrojo pasaulinio karo metais padėjo apie 6 000 Lietuvos, Lenkijos ir Vokietijos žydų pabėgti iš Europos išduodamas jiems tranzitines Japonijos visas. Taip elgdamasis jis rizikavo savo karjera, nes oficialiai tam neturėjo Japonijos vyriausybės pritarimo.

1939 m. Čiunė Sugihara iš Helsinkio atvyko į Kauną ir įsteigė Japonijos konsulatą. Oficialiai jis tapo pasiuntinybės Rygoje filialo konsulu ekonominiams ryšiams su Lietuvos žmonėmis plėtoti, o neoficialiai diplomatiniais ir žvalgybos tikslais rinko informaciją apie padėtį pasienyje, sovietų kariuomenės dislokaciją.

1939 m. Vokietijai ir Sovietų Sąjungai okupavus Lenkiją, nemaža dalis Lenkijos žydų pabėgėlių Lietuvoje bandė gauti visas, norėdami išvykti į užsienį. Be vizų kelionės buvo pavojingos, o surasti diplomatinę

atstovybę, kuri sutiktų išduoti visas, buvo itin sunku. Šimtai pabėgėlių kreipėsi į Japonijos konsulatą Kaune su prašymais išduoti visas į Japoniją.

Tuo metu Japonijos vyriausybė laikėsi neutralumo politikos žydų klausimu. Išduodant imigracines visas reikalauta, kad būtų laikomasi imigracijos formalumų, o asmenys turėtų pakankamai lėšų gyvenimui. Dauguma pabėgėlių neatitiko šių reikalavimų. Č. Sugihara 3 kartus konsultavosi su Japonijos Užsienio reikalų ministerija (URM) dėl tolesnio elgesio, instrukcijų. Ministerija kiekvieną kartą atsakydavo, jog be išimties visi norintys gauti visas privalo turėti trečiosios valstybės visas, kad vėliau galėtų išvykti iš Japonijos.

1940 m. liepos–rugsėjo mėn. Č. Sugihara kartu su žmona konsulate pradėjo išdavinti visas asmenine iniciatyva. Jis daugelį kartų ignoravo taisykles išduoti 10 dienų galiojančias tranzitines visas į Japoniją. Atsižvelgiant į jo pareigas (jis nebuvo diplo-

matinis atstovas-ambasadorius, o tik konsulinis pareigūnas) bei Japonijos URM praktiką, tarybos kultūrą, tai buvo beprecedentinis atvejis. Č. Sugihara susitarė su SSRS tarnautojais dėl žydų kelionės Transsibiro geležinkelio penkiaguba kaina nei buvo įprasta. Per dieną dirbdamas iki 18 valandų, jis išduodavo ranka pasirašytas visas, viršydamas įprastinę mėnesio statistiką. Vizos buvo išduodamos ir šeimos galvoms, turėjusioms teisę kartu vykti su visa šeima.

1940 m. rugsėjo 4 d. konsulas buvo uždarytas. Liudininkų teigimu, paskutinėmis akimirkomis prieš išvažiuojant į Vokietiją, konsulas pildęs visas netgi traukinyje Ryga–Berlynas, kurias pasirašytas mesdavęs pro traukinio langą. Tikslus išduotų vizų skaičius nežinomas. Manoma, kad buvo išduota apie 2 139–10 000 vizų.

1947 m., atvykęs į Japoniją, Č. Sugihara atsistatydino. Japonijos vyriausybė jam išmokėjo išeitinę kompensaciją ir suteikė pensiją. 1985 m., prieš pat mirtį, suteiktas Pasaulio tautų teisuolio vardas.

1991 m. Vilniuje Č. Sugiharos vardu pavadinta gatvė, 1992 m. liepos 28 d. Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus kieme atidengtas paminklas.

Įprasminant japonų diplomato Čiunės Sugiharos atminimą, Vilniaus rotušėje spalio 22 d. atidaryta Japonijos menininkų inicijuota Pasaulio taikos meno paroda. Ji kviečia dalytis taikos idėjomis su viso pasaulio žmonėmis, nepriklausomai nuo jų tautybės, religijos ar politinių įsitikinimų. Parodoje galima išvysti unikalios japonų menininkų ir Lietuvos liaudies meno meistrų darbus – skulptūras, keramikos, tapybos, grafikos bei šiuolaikinio meno kūrinius.

Lietuvai parodoje atstovauja 18 žinomų Lietuvos tautodailininkų, tarp kurių – ukmergiškio meno drožėjas Rimantas Zinkevičius.

Pasaulio taikos meno paroda Japonijoje pradėta rengti 1993 m., prie šios idėjos prisidėjęs dviem šimtams menininkų, išgyvenusių Hirošimos ir Nagasakio atominį bombardavimą ar dalyvavusių karo veiksmuose. Vėliau parodas imta organizuoti įvairiuose Japonijos miestuose, kuriuose vykdavo taikos idėjomis plėtoti skirti renginiai.

Per renginius užsimezgdęs bendradarbiavimas su užsienio politinėmis institucijomis, kūrėjais, parodų lankytojais leido surengti parodas net 18-oje užsienio šalių. Nuo pirmojo renginio per 27-erius metus visame pasaulyje eksponuota apie 9 000 meno kūrinių, tarp kurių nėra nė vieno pasikartojančio darbo.

Paroda Vilniaus rotušėje veiks iki spalio 26 d.

Žaidžiant teatrą, pažino pasakas

Įgyvendinant teatro meno edukacijų projektą, vaikai improvizavo ir kūrė.

linksmomis pavakarojimais šeimoje – vaidinimus su tėvais, broliais ir sesėmis galima žaisti, nukrausčius vakarienos stalą. Svarbu nebijoti improvizuoti ir leisti sau fantazuoti.

Su miriorama dirbė vaikai išsiaiškino, kad keistas įrenginys – medinė

dėžė su dviem sukamais velenais ir rankenomis – tai „kinas iki kino“. Senais laikais, kai dar nebuvo televizijos ir kino teatrų, buvo galima sukurti „filmą“, visą istoriją nupiešiant ant popieriaus. Būtina siužetą suskirstyti kadrais, kad pasakojimas

būtų sklandus. Mokiniai, dirbdami grupelėse, kūrė savo kadrus, mokėsi įgarsinti istoriją. Ne tik kalba, bet ir įvairiais daiktai – jų skleidžiamas garsas pritaikė ėjimui, bėgimui, kitiems veiksams.

„Katino Murklio“ teatras jau daug

metų kuria spektaklius vaikams pagal lietuvių liaudies tautosaką.

Kolektyvo nariai pastebėjo, kad dabartiniai vaikai geriau žino klasikinės filmo tapusias pasakas, o lietuvių liaudies išmintis keliauja užmarštin. Lietuvių tautosaka ne tik kupina išminties ir humoro, pamokančių gyvenimiškų situacijų, bet jose sutelktos ir mūsų tautos vertybės. Tad kilo mintis vaikus skatinti daugiau domėtis lietuvių tautos paveldu, pasakomis sudominat per žaidimą, teatrą.

Teatro meno edukacijos „Šilo“ progimnazijoje vyko įgyvendinant savivaldybės Nevyriausybinių organizacijų fondo lėšomis finansuotą projektą „Teatro tautosakos randu“. Katinas Murklys mielai aplankytų ir bet kurią kitą mokyklą, jei tik mokytojai ir jų ugdytiniai norėtų įsitraukti į tokį žaidimą.

„Katino Murklio“ teatras bendradarbiauja su Ukmergės Vlodo Šlaito viešąja biblioteka, kur vaikai gali rasti ir pavartyti iliustruotų knygelių su lietuvių liaudies pasakomis.

